

Jaarverslag 2025

boeren
natuur

Rijn,
Vecht
& Venen

Inhoudsopgave jaarverslag 2025

Inleiding.....	4
ANLb in 2025.....	5
Weidevogelbeheer.....	9
Zwarte stern	15
Droge dooradering.....	16
Water.....	17
Projecten.....	18
Watermakelaar.....	18
(S)ken je sloot.....	19
Erfzwaluwen	20
Natuurcollectief.....	22
Klimaatstim Boeren Groene hart	23
Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw	24
Agrarisch Natuurlijk.....	25
Pilotproject Ecologische systeemaanpak	26
Beschermd krabbenscheersloten voor de groene glazenmaker	28
Gebiedsprocessen/WIS projecten	29
Project Kruidenrijk	30
Monitoring	30
Organisatie	31
Colofon.....	31

Opnieuw steeg in 2025 het aantal deelnemers én het aantal hectares beheer bij BoerenNatuur Rijn, Vecht & Venen (RVV). Het weidevogelbeheer was intensief en de vogels hadden geen gemakkelijk voorjaar door het droge weer. Desondanks bleef het aantal broedparen redelijk stabiel. In dit jaarverslag leest u hoe het de weidevogels verging en kunt u de ontwikkelingen zien in de vele tabellen. Ook gaan we in op de vele ontwikkelingen op het gebied van duurzaam waterbeheer, botanische weideranden, de zwarte stern en de 'droge' landschapselementen.

De stijgende lijn aan deelnemers die meedoen aan ecologisch slootshonen heeft zich in 2025 verder doorgezet. Voor veel deelnemers zijn er weer nieuwe slootplannen opgesteld waarin we met hen vastleggen hoe ze het slootbeheer in de komende jaren kunnen uitvoeren. Ook hebben we onze kennis over het opstellen van slootplannen mogen delen met andere collectieven die hier ook graag mee willen starten.

Met de verschillende projecten die we naast het ANLb uitvoeren, zoals de WIS-projecten, (S)ken je sloot, Agrarisch Natuurlijk, herstel en aanleg van kleine landschapselementen etc. treffen we maatregelen die effect hebben op klimaat, bodem, water, lucht, landschap en biodiversiteit.

Ook in 2025 was RVV gesprekspartner in diverse gebiedsprocessen. Deze hebben als doel om de landelijke en Europese doelen te halen op het gebied van biodiversiteit, klimaat, water en toekomstperspectief voor de landbouw.

Het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG), dat in dit kader in 2025 door de provincie gepresenteerd werd, bracht veel onrust teweeg onder agrariërs. Op eigen titel, maar ook samen met de andere Utrechtse collectieven, heeft RVV naar de provincie toe haar zorgen geuit over deze plannen en de consequenties ervan voor de agrarische sector en het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb), de hoofdactiviteit van RVV.

In dit jaarverslag nemen we u mee door bovengenoemde en alle andere ontwikkelingen van ons collectief in 2025 en laten we zien hoe wij ons met een breed palet aan activiteiten bezighouden met het bevorderen van een toekomstbestendige landbouw. Samen met en door onze leden hebben we ook in 2025 weer mooie resultaten weten te behalen.

Dick Gijsbert van der Horst, voorzitter

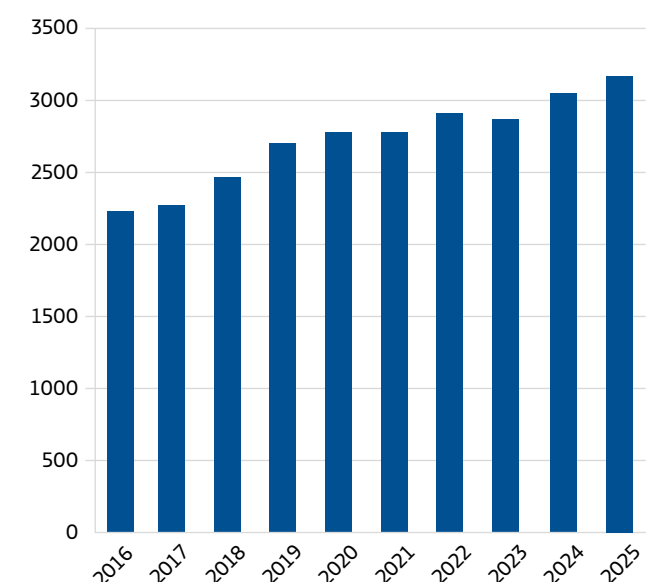
De positieve trend in het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) heeft zich ook in 2025 doorgezet. De collectieve aanpak zorgt voor meer betrokkenheid van de boeren, meer flexibiliteit in de maatregelen en een betere ruimtelijke samenhang van het beheer. Dit jaar zagen we weer een stijging in het aantal hectares in beheer. De ontwikkeling in de oppervlaktes beheer is te zien in onderstaande tabellen.

Leefgebied Open grasland

Het ANLb-beheer voor weidevogels in ons werkgebied heeft een sterk fundament. Dit komt doordat RVV voortdurend werkt aan verbetering van het mozaïekbeheer, waarin het juiste beheer op de juiste plek legt. De grillige weersomstandigheden in het voorjaar vragen van ons als collectief steeds opnieuw extra inspanning en kwaliteit, om daarmee de weidevogels tegemoet te komen in hun (biotoop)wensen. Binnen de voor weidevogels beheerde hectares vindt jaarlijks doorlopend een verschuiving plaats naar meer nat (plasdras) en zwaar beheer. Kern van dit beleid is dat er goed naar de ecologische eisen van de weidevogels wordt gekeken, én dat de bedrijfsvoering en het vakmanschap van de veehouders goed worden benut.

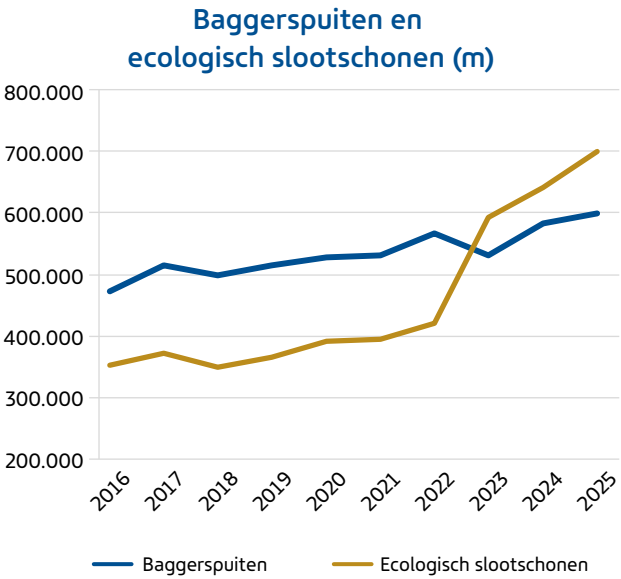
Het totaal aantal hectares Open grasland in beheer in 2025 bedroeg ruim 3.176 hectare. Dat is zo'n 140 hectare meer dan in 2024.

Hectares Open grasland

Leefgebied Water

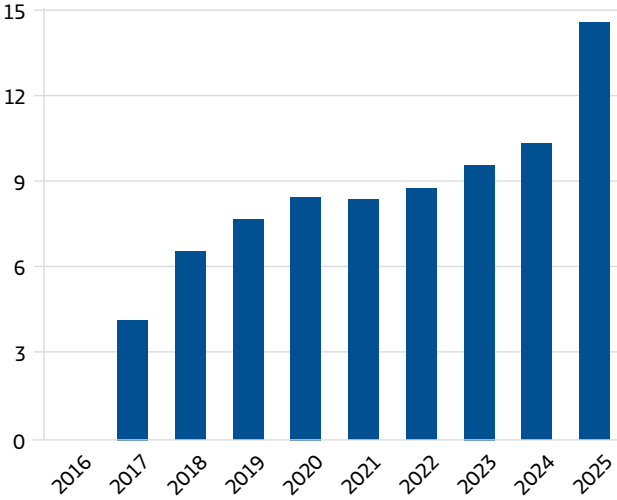
Bij hectares waterbeheer gaat het om de oppervlakte van sloten die in beheer zijn voor baggerspuiten of ecologisch slootschonen, natuurvriendelijke oevers en bemestingsvrije slootkantranden.

In 2025 is het aantal slootkilometers waarin, indien nodig, bagger wordt gespoten en/of ecologisch geschoond wederom toegenomen. Van de ruim honderd deelnemers heeft ondertussen negentig procent een zogeheten bedrijfsslootplan. Dit houdt in dat de sloten volgens een vijfjaarlijks programma op maat worden beheerd.

Hectares natuurvriendelijke oevers

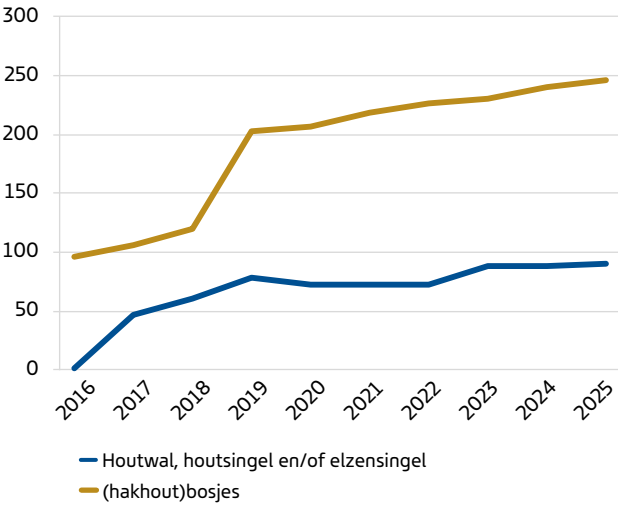
In 2025 is het aantal natuurvriendelijke oevers verder toegenomen. Aanleg van extra natuurvriendelijke oevers volgt uit bedrijfsbezoeken die in het kader van het ANLb en projecten als KLE (Kleine Landschapselementen) worden uitgevoerd.

Leefgebied Dooradering

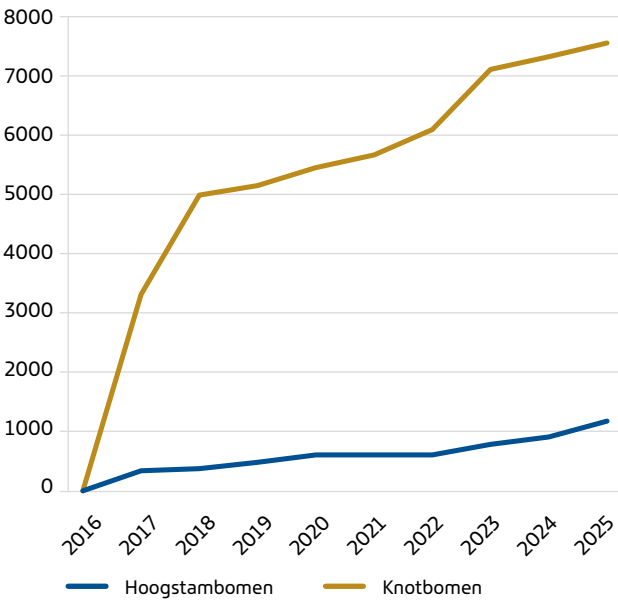
Leefgebied Dooradering bestaat uit het beheer van de zogeheten droge landschapselementen, het creëren van broedgelegenheid voor zwarte sterns (zie pag nr. 15) en het verschralen van slootkanten door de eerste twee meter op het land niet te bemesten (botanische weideranden, zie pag nr. 8). Sinds haar oprichting benadert RVV eigenaren van waardevolle landschapselementen met de vraag om deel te nemen, hetgeen te zien is in de resultaten. Tussen 2017 en 2025 heeft een exponentiële groei plaatsgevonden van zowel het aantal deelnemers als het aantal (droge) elementen dat deze deelnemers van RVV beheert.

Aantal houtwallen, houtsingels en hakhoutbosjes (stuks)

Aantal hoogstambomen en knotbomen (stuks)

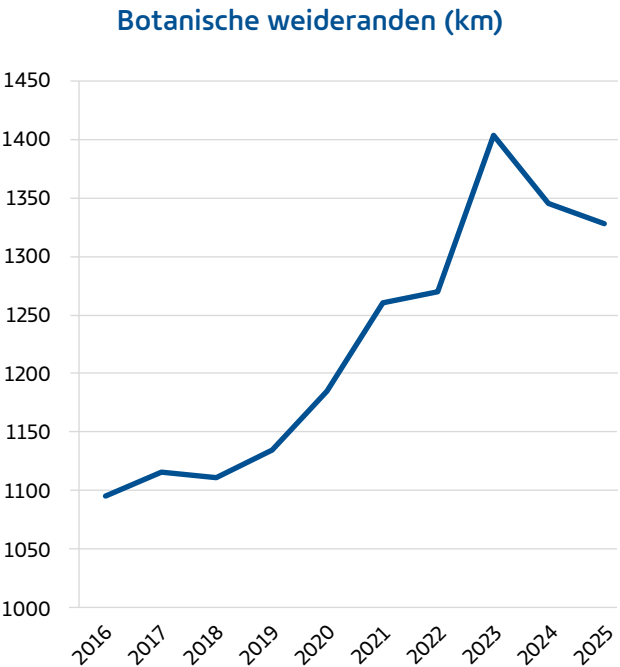
Uitgelicht: botanische weideranden

Botanische weideranden (ook wel bufferstroken of bemestingsvrije slootkantranden genoemd) liggen in ons werkgebied als een twee meter brede bemestingsvrije strook langs de slootkanten. Ze dienen drie doelen:

- 1. Het verbeteren van de waterkwaliteit door mest verder van de sloot te houden.
- 2. Het vergroten van de biodiversiteit door verschraling.
- 3. Schuilgelegenheid voor weidevogelkuikens

Deze randen zijn niet alleen botanisch gezien waardevol, maar ook heel belangrijk voor de fauna; ze leveren een aanzienlijke bijdrage aan de leefomgeving van vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron voor dieren. De nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse boerenlandvogels. Bovendien zorgen goed beheerde oevers voor een goede doorworteling. Dat zorgt weer voor stevige oevers, die beter bestand zijn tegen vraat, afkalving of vertrapping.

Botanische weideranden komen zowel voor in leefgebied Water, als in Dooradering en Open grasland. De grafiek laat het aantal botanische weideranden zien in ons werkgebied.

We zien, na jarenlange groei, sinds 2024 een afname in het aantal kilometers botanische weiderand optreden. Dit heeft te maken met de verplichte bufferstroken vanuit de mestwetgeving en het afbouwen van de derogatie.

Weidevogelbeheer

Resultaten 2025

Door de droogte was het een pittig jaar voor onze weidevogels. In de maanden maart en april viel op veel plekken in ons werkgebied minder dan 30 millimeter regen. Dit zette in de vestigingsfase en start van de broedfase al een flinke druk op de weidevogels. Het was lastig voor hen om in conditie te komen voor het leggen van eieren, waardoor dit later op gang kwam. Voor de vogels met een korte(re) snavel, zoals de kievit en scholekster, was het bemachtigen van wormen, een zeer belangrijke voedselbron, al snel een probleem. Voor de langsnaveligen, zoals de grutto's, werd dit later ook lastig.

De regen die in mei en juni viel, hoewel ook niet veel in omvang, heeft de vogels ongetwijfeld geholpen, maar was hoogstwaarschijnlijk onvoldoende, omdat de toplaag van de

percelen nog lang 'hard' bleef. Voor de kuikens die het ook van wormen moeten hebben, zoals de kievit en de scholekster, was dit een hard gelag. De invloed van de droogte op de ontwikkeling van (vliegende) insecten is niet duidelijk, maar zal zeker niet positief zijn geweest. Ons inziens verklaart dit het wat lagere BTS van de grutto, waarvan de kuikens het van insecten in de vegetatie moeten hebben...

Het Bruto-territoriaal Succes (BTS) van de grutto (aantal paren dat eind mei met kuikens rondloopt gedeeld door het aantal broedpaartjes eind april) komt dit jaar uit op **66 procent**. Wat lager dan het gemiddelde van de afgelopen jaren, maar nog steeds voldoende om de populatie op peil te houden!

BTS Grutto 2017-2025

2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
69%	57%	71%	49%	83%	70%	75%	69%	66%

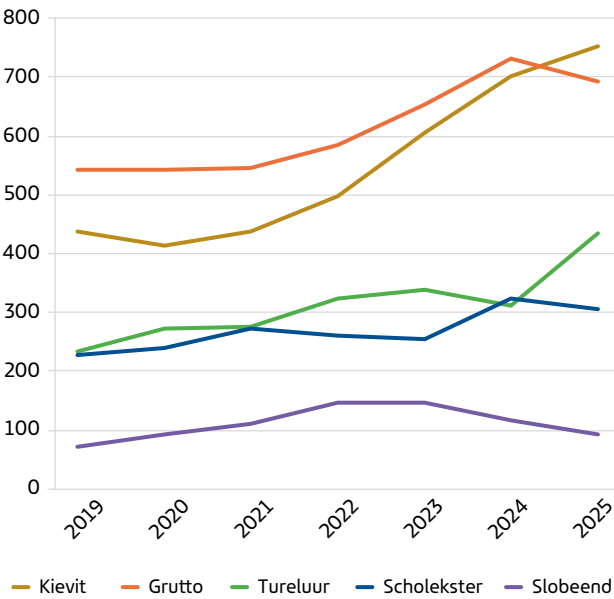

RVV heeft het gehele seizoen met man, vrouw en macht gewerkt om de droogte enigszins te compenseren. Bovenop de ruim 120 (greppel)plasdrassen en 15 kilometer hoogwatersloten, creëerden we nog 25 extra plasdrassen en verlengden we de gebruiksduur van ruim veertig bestaande greppelplasdrassen. Bovendien werd op ruim 65 hectare productiegrasland (met pakket Legselbeheer) het maaien nog minimaal twee weken uitgesteld met het oog op de rust voor nesten en kuikens.

We vermoeden dat de aantallen getelde vogels in 2025 al met al wat lager uitpakten door de (aanhoudende) droogte. Dit kan te maken hebben met het moeilijk in broedconditie komen van de broedparen. Ook zal de kans op het opnieuw leggen van eieren na eerder verlies van een nest, (veel) klein(er) zijn geweest dan gewoonlijk.

Wanneer we - aan de hand van de weidevogeltellingen in 2025 - de balans opmaken, is de conclusie dat het weidevogelbeheer van RVV toch op een stabiele hoogte opereert! De aantallen kievit, grutto, scholekster en slob-eend waren dit jaar vergelijkbaar met 2024 en er werden fors meer tureluurs geteld.

Telresultaten broedparen weidevogels
RVV 2019-2025

Totaal budget ANLb

In totaal ontvingen wij in 2025 voor het beheer en de organisatiekosten van de provincie Utrecht € 2.628.273,11 en van de provincie Zuid-Holland € 19.252

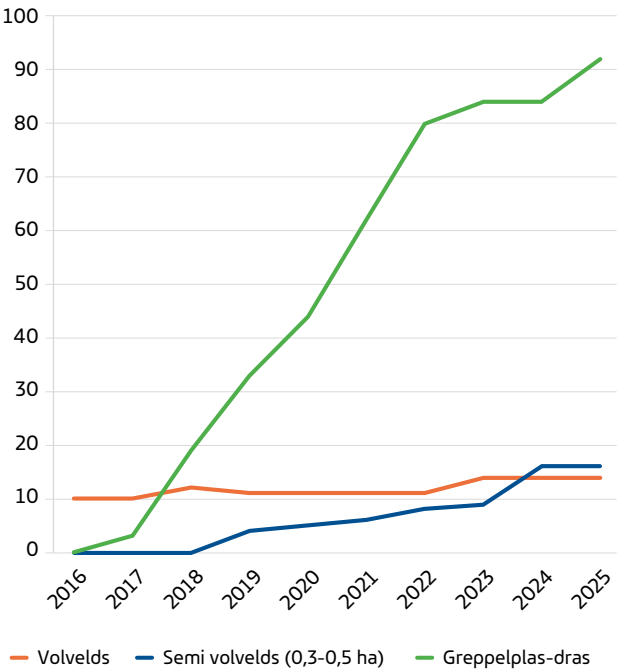
De goede resultaten zijn het gevolg van de optelsom van veel dingen, waaronder:

- De voorbereidingen die we elk jaar treffen om het beheer en de inrichting te verbeteren. Dit is een doorlopend proces van optimalisatie, waarin beheermonitoring en veldbezoeken RVV tijdens en na het weidevogelseizoen in staat stellen om goed te 'sturen'.
- De beheermonitoring, tellingen die jaarlijks (eind april én eind mei) uitgevoerd worden in al onze weidevogelgebieden. Dit gebeurt al sinds 2017 en levert een schat aan informatie op over de aanwezigheid van de weidevogels. De resultaten van de tellingen kunnen ook direct, dus tijdens het weidevogelvoorjaar, worden gebruikt om beheeraanpassingen door te voeren.
- De inzet en grote betrokkenheid van de deelnemers die tot uiting komen in:
 - De jaarlijkse toename van nat (plasdras, hoogwatersloten) en zwaar beheer. We leggen steeds meer plasdrassen aan op percelen die deels een grote laagte hebben, maar ook hogere, droge perceelsdelen kennen (semi-volveldse plasdras).
 - Beweiding die speciaal met het oog op weidevogels wordt uitgevoerd. Bijna een tiende van het beheer bestaat uit voorweiden, gevolgd door een rustperiode of extensieve beweiding.
 - Het feit dat deelnemers op zowel hun gangbare percelen als op de percelen met rustperiode de eerste maaisnede of het schoonmaaien van beweide percelen uitstellen.

Dit alles wordt ondersteund door:

- De inzet van twee weidevogeldrones. De dronevluchten hebben enorm bijgedragen aan het weten te 'plaatsen' van de kuikens en het vinden van nesten in het lange(re) gras. De toename van het last minute-beheer wordt hiermee ook deels verklaard.
- De samenwerking met en inzet van vrijwilligers.

Type plasdrassen RVV 2016-2025

2025 in cijfers

- 3.176 hectare Open grasland, waarvan:
- 348,9 ha met rustperiode
 - 139,7 ha voorbeweid grasland met rustperiode
 - 33,6 ha (greppel)plasdras
 - 184,8 ha kruidenrijk grasland
 - 51,6 ha kruidenrijk grasland in ontwikkeling
 - 121,1 ha extensief beweiden
 - 11,22 ha bemestingsvrij (botanisch) weiland
 - 55,9 ha botanische weideranden
 - 2.163,6 ha legselbeheer
 - 65,8 ha legselbeheer met kuikenvelden
 - 0,4 ha kievitstrook
 - 15 kilometer hoogwatersloot
 - 8.000 meter vossenwerend raster

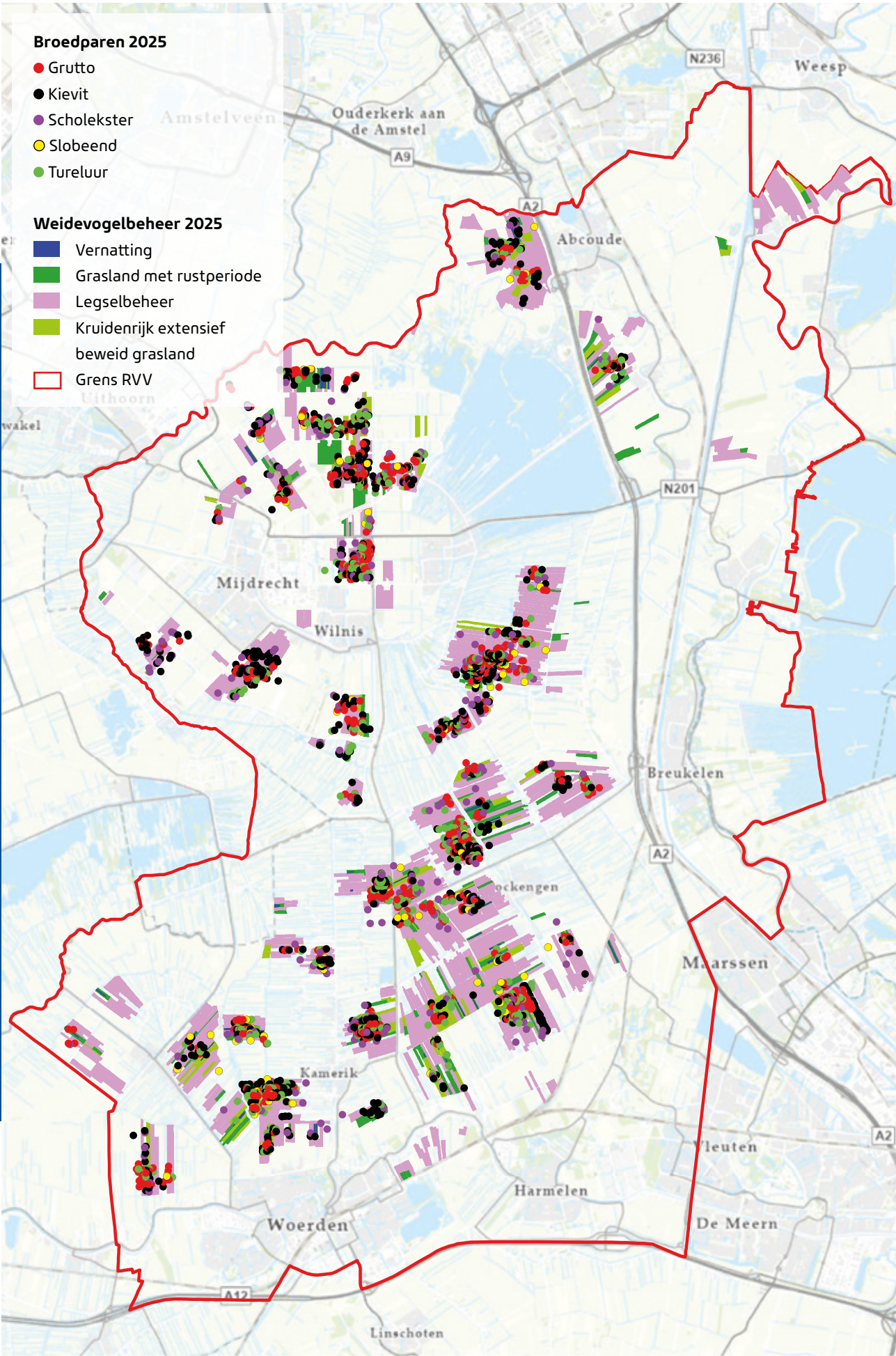
Het beheer in de ‘zware’ categorie (laat maaien, beweiding en vernatting) was in 2025 in totaal 26,7% van het totale beheer. We zien een stabiel hoog percentage in de afgelopen jaren.

Jaar	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Percentage (%)	22	24	25	25,5	27,6	26,7

Tabel: Telresultaten broedparen weidevogels 2019 - 2025

Broedparen	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Kievit	439	413	440	500	607	703	754
Grutto	543	543	547	587	656	735	695
Tureluur	234	272	277	323	338	313	436
Scholekster	229	241	272	261	254	325	307
Slobeend	70	92	109	145	146	115	92
Krakeend	127	136	169	167	175	270	198
Kuifeend	54	47	47	61	42	53	58
Zomertaling	4	10	7	8	4	13	6
Veldleeuwerik	17	23	23	18	49	17	21
Graspieper	28	10	37	15	48	11	23
Gele kwikstaart	1	1	4	6	4	7	14

Zwarte stern

De zwarte stern komt in Nederland maar in enkele regio's voor, waaronder in ons werkgebied, waar ruim twintig procent van de Nederlandse populatie broedt. Zwarte sterns zijn eigenlijk vogels van ondiep moeras, maar ze gedijen ook goed in veenweidesloten. Ze jagen op insecten, visjes, maar eten ook amfibieën en wormen. Ze broeden normaal op drijvende delen van waterplanten, maar laten zich graag helpen door het uitleggen van broedvlotjes. Ook in 2025 zijn in ons werkgebied weer op veel locaties vlotjes uitgelegd in de sloot. Zwarte sterns zijn koloniebroeders. Meestal leggen we daarom per locatie tien vlotjes uit met een onderlinge afstand van vijf à tien meter.

Cijfers in 2025

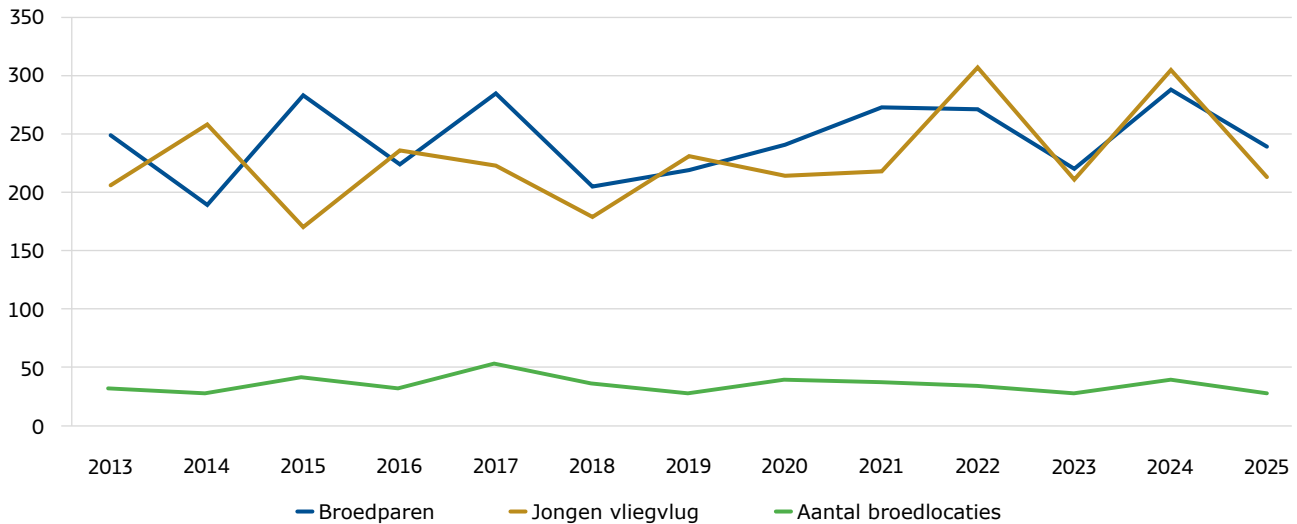
- 1.160 vlotjes, verspreid over 124 locaties
- 39 bezette locaties
- 239 broedparen
- 84% legseloverleving
- 0,9 vliegvlug jong per broedpaar

Aantal broedparen en broedsucces

In 2025 telden we 239 broedparen in ons werkgebied, een terugloop van vijftig broedparen ten opzichte van 2024, maar meer dan in 2023 (220 bp). De succesvolle broedparen brachten samen 213 kuikens groot, wat neerkomt op 0,9 pul per broedpaar. Uit onderstaande grafiek blijkt dat de resultaten in 2025 prima in lijn liggen met die sinds 2013. De zwarte sternpopulatie in RVV-gebied fluctueert derhalve, maar is over de jaren gerekend op z'n minst stabiel.

Broedsucces zwarte stern

Droge dooradering

Veel kleine landschapselementen liggen op of langs boerenpercelen en zijn al vele jaren mede bepalend voor het landschap. Oorspronkelijk werden de elementen vaak gebruikt voor geriefhout, brandhout of veekering. Tegenwoordig zijn ze van belang als broed-, nest- en voedselgelegenheid voor diverse diersoorten.

ANLb

Het landschap in ons werkgebied bestaat uit grofweg drie soorten:

- De karakteristieke open veenweiden met voornamelijk grasland, gelardeerd met bloeiende slootkanten, knotbomen, hakhoutbosjes en doorsneden door houtkades.
- De droogmakerijen met hun openheid, die gunstig is voor weidevogels.
- De regio rond de Vecht waar de landbouwgronden meer worden afgewisseld met bosjes en houtsingels.

RVV wil de karakteristieke landschapsvormen zoveel mogelijk ondersteunen en behouden. In 2025 zijn op een oppervlak van bijna 30 hectare (droge) landschapselementen beheerd bij 189 deelnemers. We hebben actief gestuurd op het tijdig uitvoeren van beheer, met oog voor de kwaliteit van de uitvoering.

Cijfers in 2025

- 189 deelnemers
- 29,97 hectare
- 89 houtwal/houtsingel/elzensingels
- 7.539 (knot)bomen
- 245 (hakhout)bosjes
- 1.179 hoogstambomen

Project Kleine Landschapselementen (KLE)

Het project Kleine Landschapselementen is een subsidie-regeling van de provincie Utrecht die als doel heeft om cultuurhistorische landschapselementen te herstellen of opnieuw aan te leggen in het landelijk gebied. Door deze elementen terug te brengen, dragen we niet alleen bij aan het aanzicht van het cultuurhistorische landschap, maar ook creëren we meer ruimte voor biodiversiteit. Bij het KLE-project kunnen grondeigenaren zich aanmelden voor herstel- en aanplantwerkzaamheden van landschapselementen. Denk aan knotbomenrijen, hoogstamboomgaarden en struweelhagen. Na het eerste contact gaat RVV aan de slag met het project en wordt er gekeken naar aan te vragen vergunningen, plantgoed, materiaal en arbeid. Dit doet RVV in samenwerking met de bij dit project betrokken gemeentes Woerden, Ronde Venen en Stichtse Vecht. Via deze werkwijze ontzorgt RVV de grondeigenaar en zorgen we ervoor dat de aanleg en het herstel van de elementen op de juiste manier wordt geregeld.

Water

Water en bodem zijn belangrijke onderdelen van de agrarische bedrijfsvoering en het is zaak de kwaliteit ervan goed te bewaken. Onze deelnemers zijn steeds meer bezig met het verbeteren van de water- en bodemkwaliteit en de bodemstructuur. Het ANLb is dan ook verweven met projecten op het gebied van bodem en water, omdat deze belangrijk zijn voor biodiversiteit, waterkwaliteit en landbouw.

ANLb

Binnen het ANLb bieden we diverse pakketten 'duurzaam slootbeheer' aan: botanisch waardevolle weiderand (zie pag nr. 8) baggeren met de baggerspuit, ecologisch sloot-schonen, natuurvriendelijke oever en rietzoom.

Met de uitvoering van het duurzaam slootbeheer met behulp van slootplannen wordt een serieuze stap gezet om wortelpakketten in de slootkant te versterken en meer rust in de sloot te creëren. In een slootplan wordt op bedrijfsniveau voor meerdere jaren per sloot een planning gemaakt voor de wijze en frequentie van baggeren en ecologisch slootschonen. Wat het slootschonen betreft wordt sterk gestuurd op het meer laten staan van vegetatie en gespreid (tussen sloten en binnen polders) schonen. Bij baggeren wordt gekeken naar de baggerdikte in een sloot en wordt gestuurd op alleen baggerspuiten wanneer de baggerdikte meer dan 10 - 15 centimeter bedraagt. In het werkgebied van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) hebben veertig agrarische bedrijven een slootplan. In het gebied van Amstel, Gooi en Vecht (AGV) zijn dat er 52.

Daarmee is in 2025 bij 1/3^e van het totaal aantal deelnemers aan duurzaam waterbeheer een slootplan opgesteld. Na de start van de slootplanaanpak in 2023, heeft nu bijna negentig procent van de deelnemers een slootplan. Dit zal naar verwachting positief uitpakken voor de slootflora en -fauna.

Om uittrapping van de slootkant te voorkomen en daarmee de druk om een sloot 'te schonen' te verkleinen, worden meer en meer mobiele waterbakken ingezet. Tijdens bedrijfs- en veldbezoeken door RVV wordt ook steeds weer duidelijk wat de wijdverbreide opkomst/aanwezigheid van karpers en uitheemse rivierkreeften voor desastreus effect heeft op de sloot, het slootleven en de slootkanten.

Cijfers in 2025

- 104 deelnemers met duurzaam slootbeheer (baggerspuiten en/of ecologisch slootschonen)
- 601 km sloot die kan worden gebaggerd met de baggerspuit, indien nodig.
- 699 km sloot die aan een of weerszijden ecologisch wordt geschoond, indien nodig.
- 265,7 ha bloeiende slootkanten (1.329 km lang, twee meter breed)
- 14,59 ha natuurvriendelijk oevers

Watermakelaar

Beide waterschappen in ons werkgebied, AGV en HDSR, streven naar verbetering van de waterkwaliteit. In dat kader subsidiëren zij duurzaam agrarisch waterbeheer. Voorbeelden van maatregelen om te voorkomen dat er mineralen (nitraat en fosfaat) weglekken naar het oppervlaktewater zijn waterdrinkbakken, machines om het erf te vegen en het opvangen van percolatiewater uit de kuil. Bij het gebruik van waterdrinkbakken worden de oevers minder vertrapt door het vee. Met erfmaatregelen kan worden voorkomen dat er resten van kuilvoer of mest in het oppervlaktewater terecht komen.

Jan Oudshoorn, de watermakelaar van RVV, informeert agrariërs over de subsidieregeling Bodem en Water van beide waterschappen en adviseert hen over te nemen maatregelen. In 2025 is in het gebied van HSDR in het RVV-werkgebied subsidie verstrekt voor enkele erfveegmachines en waterdrinkbakken. Ook in AGV-gebied zijn diverse subsidies verleend.

(S)ken je sloot

In 2017 is waterschap AGV begonnen met het project (S)ken je sloot. Het doel van het project is tweeledig: Het betrekken van agrariërs bij agrarisch waterbeheer en het in kaart brengen van het effect van de agrarisch waterbeheerpakketten.

In 2025 zijn er in totaal 180 sloten gemonitord door dertig deelnemers van vier verschillende agrarische collectieven in het werkgebied van AGV. Tijdens het monitoren worden allerlei kenmerken van de sloot in kaart gebracht, zoals waterdiepte, doorzicht, baggerdikte en bedekkingen van planten in de sloot. Tevens wordt er gevraagd welk beheerpakket deelnemers toepassen en wanneer er voor het laatst beheer is uitgevoerd.

In totaal zijn er 52 verschillende plantensoorten waargenomen. De top vijf meest voorkomende plantensoorten bestaat dit jaar uit watermunt, gele lis, moerasrolklaver, egelskop en pitrus.

Gezonde sloten zijn belangrijk voor de waterkwaliteit en het verdere leven in de sloot. Dit begint met de **aanwezigheid van oever- en waterplanten**. Er zijn drie categorieën waterplanten in een sloot.

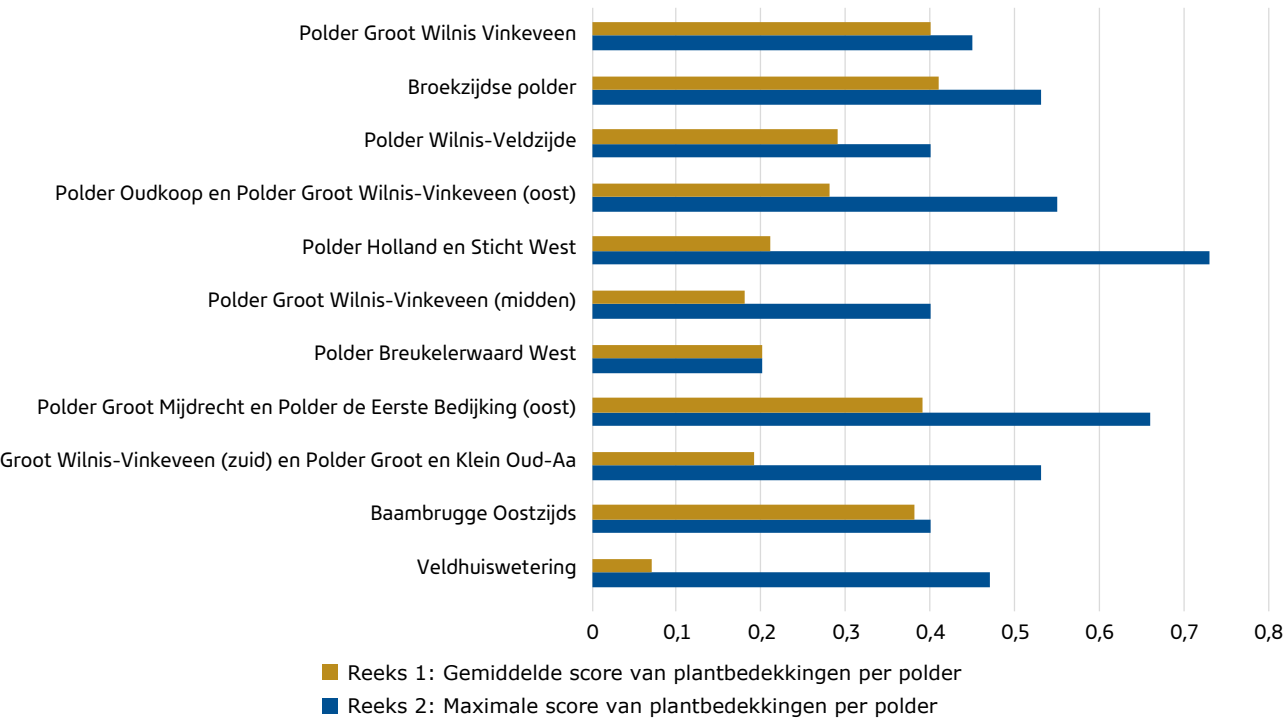
- Ondergedoken planten, bijvoorbeeld grof hoornblad
- Drijfbladplanten, bijvoorbeeld gele plomp
- Uitstekende beplanting, bijvoorbeeld egelskop

Ontwikkelingen van de sloten

Over het algemeen is er een neerwaartse trend zichtbaar wat de beplanting in de sloten betreft, met name voor de ondergedoken waterplanten en drijfbladplanten. Er is wel positief nieuws over de bedekking van uitstekende beplanting in veensloten. Deze lijkt te stabiliseren. Dit is positief voor de ecologische slootontwikkeling. Bovendien is het aantal sloten met een hoge bedekking van drijvende algenmatten (flab) in 2025 verder afgenomen. Als er minder algen in de sloot zijn, kan er relatief meer licht in de sloten komen, waardoor waterplanten de mogelijkheid krijgen om beter te groeien.

In de grafiek hieronder zijn de resultaten van (S)ken je sloot 2025 te zien. De ecologische kwaliteit van de sloot wordt uitgedrukt in 'score van de plantenbedekkingen in de sloot'. Deze score kan berekend worden aan de hand van de hoeveelheid ondergedoken, drijvende en uitstekende beplanting die in een sloot voorkomt. De ecologische kwaliteit wordt weergegeven met een getal tussen de 0 en 1, waarbij 0 zeer matig is en 1 zeer goed.

Resultaten (S)ken je sloot 2025

Erfzwaluwen

Van 2011 tot en met 2015 organiseerde ANV de Utrechtse Venen het Boerenzwaluwproject. Bij de overgang van het agrarisch natuurbeheer van de ANV naar RVV hield dit project (tijdelijk) op te bestaan. Dit vonden veel veehouders jammer, aangezien de boerenzwaluw een waardevolle gast is op het bedrijf, omdat ze veel muggen (en andere insecten) eten.

Daarom is er in 2018 een doorstart gemaakt van het project waarbij ook de kolonies van de huiszwaluw werden gemonitord. Dit heeft er mede mee te maken dat 2018 ‘het jaar van de huiszwaluw’ was en daarmee een prachtige gelegenheid om ook deze gast op het boeren erf te verwelkomen. Het project ging verder onder de naam Erfzwaluwen.

Het doel van het project is driedelig:

- 1. Het aantal boeren- en huiszwaluwen in het werkgebied van RVV in kaart brengen.
- 2. Het stimuleren van deelnemers om onze boeren-erfzwaluwen een goede plek te (blijven) bieden op hun bedrijf. Dit onder andere door deze bedrijven te adviseren en door kennis te verspreiden.
- 3. Het stimuleren van deelnemers om op het bedrijf concrete maatregelen te nemen die de zwaluwen ten goede komen.

Het was een droge start van het voorjaar voor de zwaluwen. Hierdoor kwam het broedseizoen wat trager op gang, aangezien het lastig was voor de vogels om stevige nesten te maken.

Dit onderstreept het belang van beschikbare modderpoelen. Die helpen de vogels om ook bij droog weer nesten te maken en bestaande nesten te onderhouden gedurende het broedseizoen.

In totaal hebben 41 deelnemers de bezette nesten van boerenzwaluwen geteld en 23 deelnemers hebben bezette nesten van huiszwaluw-kolonies geteld.

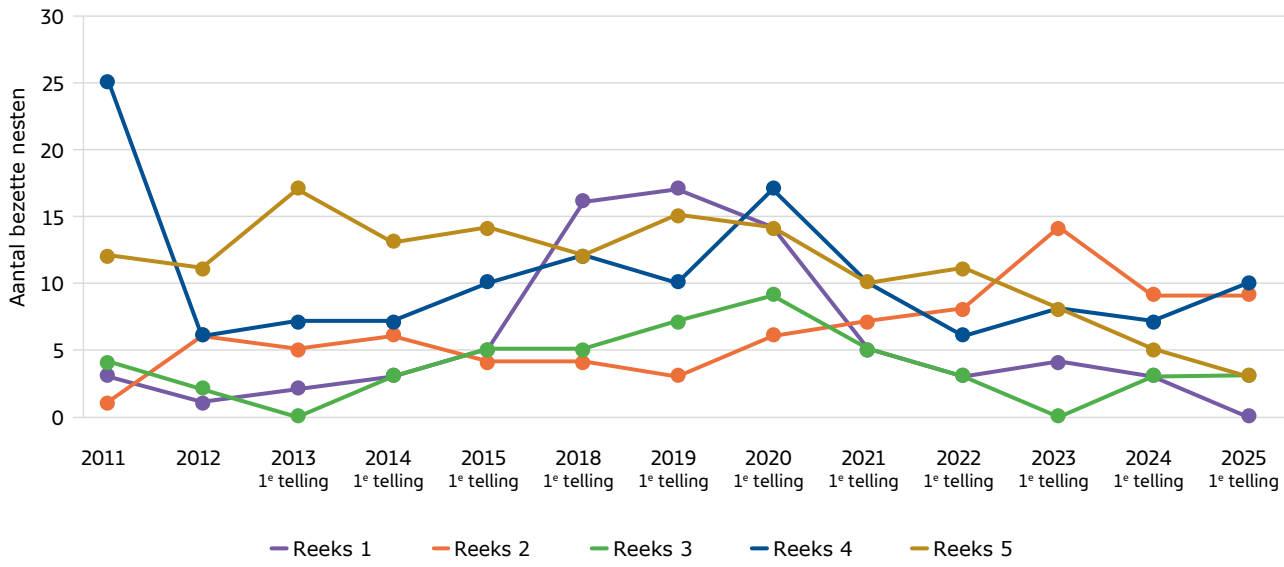
De resultaten van de tellingen staan in onderstaande tabel:

	Boerenzwaluwen	Huiszwaluwen
1e telling (mei)	253	136
2e telling (juni)	228	139

Van vijf deelnemers hebben we telgegevens van de boerenzwaluw vanaf 2011 tot en met 2015 en jaarlijkse telgegevens vanaf 2018, toen we het project opnieuw zijn gestart. Dit geeft een mooi inzicht over de jaren heen. Zie de grafiek op de pagina hiernaast.

Boerenzwaluw index

Er kunnen verklaringen gevonden worden bij deze vijf specifieke deelnemers voor het feit dat het aantal nesten toe- of juist afnam.

Bij deelnemers van reeks 1, 3 en 5: Hier zijn de aantallen boerenzwaluwen afgenomen. De oorzaak daarvan is minder tot geen vee meer in de stallen. De zwaluwen zijn hierdoor grotendeels vertrokken.

Bij deelnemer van reeks 2: Zwaluwen zijn massaal in een andere, grotere stal gaan broeden. Het aantal nesten is toegenomen.

Bij deelnemer van reeks 4: De daling is veroorzaakt door predatie. Inmiddels is de populatie herstellende.

Natuurcollectief

Eigenaren die hun grond hebben omgezet van landbouw naar natuur kunnen in aanmerking komen voor een jaarlijkse beheervergoeding uit het zogenaamde SNL (Subsidiestelsel Natuur en Landschap). Bij oppervlaktes minder dan 75 hectare kan deze vergoeding alleen aangevraagd worden via een natuurcollectief. RVV is sinds 2018 gecertificeerd als natuurcollectief. RVV verzorgt namens de deelnemers de subsidieaanvraag bij de provincie en betaalt de deelnemers vervolgens uit. RVV begeleidt en adviseert de deelnemers bij het beheer. Het beheer is gericht op behoud en versterking van het bepaalde natuurtype. Het advies is maatwerk.

Er zijn 24 eigenaren bij ons aangesloten met in totaal 227 hectare natuurgrond. Het gaat voornamelijk om 80 hectare Vochtig weidevogelgrasland, 50 hectare Kruiden- en faunairijk grasland en 23 hectare Nat schraalland, met een totaalbudget van € 153.000.

In 2024 is RVV gestart met de monitoring van deze percelen. De veldmedewerkers van RVV hebben een scholingsdag gevolgd om de specifieke plantensoorten te leren herken-

nen en de kneepjes van het monitoren te leren. Vervolgens gaan zij de plantensoorten van de percelen eens per vijf jaar in beeld brengen.

RVV draagt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het beheer van de natuurgrond die onze leden bij ons hebben ondergebracht. Samen met de beheerder maken we een beheerplan en een werkplan. Jaarlijks lopen we aan het eind van het jaar ook na hoe het beheer is verlopen.

Klimaatslim Boeren Groene hart

In 2025 heeft er een doorstart plaatsgevonden van het project Klimaatslim Boeren op Veen, nu onder de naam Klimaatslim Boeren Groene Hart. Vijf agrarische collectieven, drie waterschappen en de provincies Utrecht en Noord-Holland doen mee.

Net als in de vorige periode ligt de focus op het nemen van maatregelen rondom het verminderen van CO₂-uitstoot, het beperken van bodemdaling, verbeteren van de biodiversiteit en waterkwaliteit en het creëren van een klimaat-robust watersysteem.

De afgelopen periode heeft vooral in het teken gestaan van kennisuitwisseling tussen de collectieven. Daarnaast

is er een cursus georganiseerd voor medewerkers van de collectieven waarin alles rondom waterinfiltratiesystemen aan bod is gekomen.

Ook is er een subsidieregeling geopend om polderverkenningen uit te voeren om te onderzoeken of er draagvlak is om maatregelen te nemen.

Viering tienjarig bestaan met genodigden

Nadat het tienjarig bestaan van RVV in 2024 al met de leden was gevierd, werd er in mei 2025 een bijeenkomst georganiseerd om met externe genodigden bij dit jubileum stil te staan. Al die jaren werken medewerkers en bestuursleden van RVV namelijk samen met deze vertegenwoordigers van organisaties als de provincies Utrecht en Zuid-Holland, de waterschappen AGV en HDSR en de andere agrarische collectieven in onze regio. Tijdens de bijeenkomst verzorgden algemeen coördinator Jesse Bakker en veldcoördinator René Faber presentaties over de activiteiten van RVV, waarna de genodigden het veld ingingen om te zien hoe het gastbedrijf van die dag zich met het ANLb inzet voor weidevogelbeheer.

Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw

In het Utrechts Programma Landelijk Gebied worden maatregelen aangekondigd om de transitie van de landbouw te ondersteunen. Deze maatregelen moeten bijdragen aan een vergaande verduurzaming van de landbouw in Utrecht. Een belangrijk spoor in de voorgestelde aanpak is doelsturing gebaseerd op zogeheten Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's). Deze KPI-systematiek is vertaald in het project Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw (UMDL).

Met het project, dat in 2024 gestart is, zet de provincie in op een aantal van deze KPI's. Deze zijn gericht op een meer natuurinclusieve bedrijfsvoering. Via de KPI's stimuleert de provincie deze stappen door doelsturing en kennisdeling. In 2025 gingen we verder met dit project.

Maar liefst 73 deelnemers van RVV doen mee met de UMDL. Vanuit de hele provincie nemen 240 boeren deel. Door het delen van de KringloopWijzer door de deelnemer en de inbreng (ANLb- en BBM-pakketten met de 'groene' KPI's) door het collectief ontstaat er een UMDL-paspoort. Dit paspoort is alleen beschikbaar voor het collectief en de deelnemer, individuele data zal nooit met de provincie gedeeld worden.

Aan de hand van dit paspoort kijkt het collectief samen met de deelnemers naar kansen voor het bedrijf om te draaien aan de knoppen van de KPI's, en naar maatregelen die deelnemers hierin kunnen nemen. Ook kan er gekeken worden naar kennisbehoefte vanuit de deelnemers. Het collectief organiseert aan de hand van geïnventariseerde behoefte dan een bijeenkomst met of zonder externe spreker.

In totaal duurt het project vier jaar, waarbij er samen gestreefd wordt naar meer natuurinclusieve landbouw. Aan het einde van ieder jaar ontvangt de deelnemer een vergoeding voor de behaalde scores zoals weergegeven in het UMDL-paspoort.

Agrarisch Natuurlijk

Agrarisch Natuurlijk, meer groen loont is een samenwerkingsproject van ZuivelNL en BoerenNatuur, gefinancierd door het ministerie van LNV. Doel van dit project is het leggen van een basis voor het belonen van agrarisch natuur- en landschapsbeheer in de keten. Boeren die meedoen met Agrarisch Natuurlijk sluiten met een agrarisch collectief een contract af voor bepaalde Beheer(pakketten) Biodiversiteit Melkveehouderij (BBM). Hieruit wordt een KPI-score voor 'Natuur en Landschap' en 'Kruidenrijk grasland' berekend. Deze KPI's zijn onderdeel van een set van KPI's, die in de toekomst een toevoeging aan het verdienmodel van de boer kunnen zijn.

Naast de 38 deelnemers die in 2024 zijn gestart met Agrarisch Natuurlijk hebben we in 2025 nog negen nieuwe deelnemers verwelkomd. Bij deze nieuwe deelnemers zijn weer verkennende gesprekken gevoerd over hun bedrijf en over wat zij (ongemerkt) al doen voor het verbeteren van de biodiversiteit. Voor hen die mee willen doen, hebben we BBM-pakketten ingetekend. Via het portaal mijnboerennatuur.nl kunnen de deelnemers zelf hun KPI's inzien.

Ook hebben we steekproefsgewijs een aantal beheereenheden geschouwd van deelnemers die al in 2024 meededen aan Agrarisch Natuurlijk.

Het project Agrarisch Natuurlijk zou eigenlijk aflopen in 2025, maar is verlengd tot eind 2026. 21 deelnemers hebben aangegeven ook in 2026 weer deel te nemen.

Anders dan bij het ANLb leveren de BBM-pakketten niet direct een beloning op. Het afsluiten van deze pakketten wordt daarentegen niet beperkt door de aangewezen gebieden waarbinnen ANLb-pakketten afgesloten mogen worden.

Pilotproject Ecologische systeemaanpak

Vanuit studiegroep Poldergewijs in Oukoop, Demmerik en Groot & Klein Oud Aa, door RVV begeleid in samenwerking met waterschap AGV, kwam naar voren dat er in de polders veel problemen worden ervaren met rivierkreeften.

Daarom is in 2024 het pilotproject Ecologische systeem- aanpak opgestart, waarbij het zogeheten afkreeften (het wegvangen van kreeften) van sloten gecombineerd wordt met ecologisch beheer van deze sloten. Alleen afkreeften is niet zinvol. Zodra dit stopt, is het aantal kreeften binnen drie jaar terug op hetzelfde niveau, blijkt uit onderzoek.

Doel en opzet project:

Het doel van het project is om robuustere oevers te krijgen waarin kreeften minder makkelijk kunnen graven en schade veroorzaken.

Vijf deelnemers doen mee aan dit pilotproject. Elke deelnemer heeft een sloot die afkreeft wordt en een sloot waar dit niet gebeurt. Het afkreeften wordt uitgevoerd door gecertificeerde rivierkreeftvisser.

Het ecologische beheer bestaat uit een botanische rand aan één zijde van de sloot. Deze rand wordt voor de helft na 1 juli

gemaaid, de andere helft na 1 augustus. Daarnaast wordt er aan de zijde van de botanische rand niet geschoond en ook niet gebaggerd. Aan de andere zijde van de sloot wordt regulier beheer toegepast (of wordt het eerder genoemde slootplan gevolgd).

Resultaten:

De rivierkreeftvisser registreren het aantal kilo's gevangen kreeften en de soorten die worden gevangen. Het valt op dat alleen de rode Amerikaanse en geknobbelde rivierkreeften (beide Amerikaanse rivierkreeften) worden gevangen. Daarnaast worden op korte afstanden van elkaar soms alleen de geknobbelde exemplaren gevangen en soms alleen de rode Amerikaanse. Op andere locaties gebeurt dat weer met beide soorten.

Rivierkreeftvisser Maarten en Stefan houden de gevangen soorten en aantallen bij van de rivierkreeften. Dit is wat hen opvalt over 2025.

“Wat ons opvalt over het afgelopen jaar is dat er ten opzichte van 2024 op de meeste locaties een minder hoge piek te zien is in de vangsten in met name de zomerperiode, wanneer de rivierkreeften het meest actief zijn. Vanuit een bekend onderzoeksbureau werd ons verteld dat uit hun onderzoeken in het veld was gebleken dat de mobiliteit van rivierkreeften over het algemeen eigenlijk maar beperkt is tot een klein stuk van de(zelfde) sloot. Dit beeld zien we nu ook terug bij dit proefproject waar na het afsluiten van de sloten en het afvangen van de rivierkreeften in het eerste jaar, er in het tweede deel van 2025 minder rivierkreeften zijn gevangen ten opzichte van het tweede deel van 2024. Daarnaast zien we over het algemeen een afname van de grootte van de gevangen rivierkreeften”.

Om de stevigheid en biodiversiteit van de oevers in kaart te brengen, zijn FLORON (Floristisch Onderzoek Nederland) en het NMI (Nutriënten Management Instituut) bij het project betrokken. Zij inventariseren de sloot en oevers op plantsoorten, meten onder andere de draagkracht van de oevers en de baggerdikte. Op basis van de nu beschikbare gegevens is nog niet te zeggen of de draagkracht van oevers in het ecologisch beheer vooruitgaat. Hiervoor zijn meerdere jaren van metingen nodig.

We vroegen Anke van der Wal van waterschap AGV: Hoe ervaren jullie het project en de uitvoering van het beheer door deelnemers?

Anke: “Ik vind het mooi om het enthousiasme te zien waarmee iedereen aan de slag is gegaan. Rivierkreeften worden als groot probleem gezien, en ze zitten overal. Het zou zo mooi zijn als er door goed begroeide oevers (nat en droog) een sterker systeem ontstaat, met meer predatoren en minder aantrekkelijke oevers voor kreeften om in te graven, waardoor hun aantallen lager worden. Ik ben daarom benieuwd of uit het onderzoek blijkt hoe groot de invloed is van de rivierkreeften en/of welk

beheer kan bijdragen aan herstel van het ecologisch evenwicht.

Het is soms een (mentale) uitdaging om vegetatie langer te laten staan, maar het waterschap gelooft dat een goed begroeide oever en waterkant, én meer rust in de gehele zone bijdragen aan een stevigere en meer weerbare oever. Goed tegen afkalving, beter voor de waterkwaliteit en meer biodiversiteit!”

Beschermde krabbenscheersloten voor de groene glazenmaker

In 2025 startten Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en RVV met een project om krabbenscheersloten te beschermen ten zuiden van de Meije, in Zegveld. Dit ten behoeve van de groene glazenmaker, een doelsoort van het ANLb. Deze libelle is afhankelijk van krabbenscheervegetaties, aangezien dit de enige (sloot)plant is waar de groene glazenmaker haar eieren op afzet. De larven hebben vervolgens twee à drie jaar nodig om in zich in de bladeren van de krabbenscheerplanten tot libelle te ontwikkelen.

Zonder krabbenscheer dus geen groene glazenmakers. Doordat de krabbenscheervegetaties in de veenweidesloot onder druk staan, wordt de groene glazenmaker ernstig bedreigd. Een van de belangrijke factoren qua druk op de (vitale) krabbenscheervegetaties, is de sterke opkomst en vraat van de eerdergenoemde Amerikaanse rivierkreeft. Ook kunnen de kreeften de larven van de groene glazenmaker eten. Dit maakt het noodzakelijk om sloten waarin krabbenscheer voorkomt te beschermen tegen de vraat door deze kreeften. In het project Beschermde krabbenscheersloten voor de groene glazenmaker zullen gedurende drie jaar in vier krabbenscheersloten rivierkreeften worden weggevangen. Het aantal gevangen kreeften wordt gemonitord, evenals de groene glazenmakers en kwaliteit van de krabbenscheervegetaties. In 2026 zullen nog zes sloten in ons werkgebied worden toegevoegd aan het project.

Foto: Christophe Brochard

Gebiedsprocessen/WIS projecten

Waardassackerpolder

In de polders Waardassacker, Botshol en Nellestein participeert RVV samen met onder andere de boeren, provincie Utrecht en Waterschap AGV in een polderproces. Als resultaten van het polderproces zijn onder andere erfscans uitgevoerd bij boeren, is er gekeken naar de mogelijkheden voor natuurvriendelijke oevers, is een vliegende start gemaakt met het maken van slootplannen en wordt er een waterinfiltratiesysteem (WIS) aangelegd.

Bij een waterinfiltratiesysteem worden er in het land drainagebuizen aangelegd. Het doel is dat deze buizen altijd gevuld zijn met water en hierdoor een constanter grondwaterpeil bereikt wordt. Dit constantere peil zorgt ervoor dat er minder oxidatie van het veen plaats kan vinden. Dit draagt bij aan verlaging van de CO₂-uitstoot en remming van de bodemdaling.

In 2025 zijn we gestart met de aanleg van de WIS op 178 hectare. Het overgrote deel wordt aangelegd als actief waterinfiltratiesysteem. De eerste hectares zijn voortvarend aangelegd. Begin 2026 wordt de installatie op deze locaties afgerond met het installeren van de benodigde zonnepanelen en pompen.

Oud-Kamerik Oost

Voor een samenwerkingsverband van tien boeren heeft RVV een subsidieaanvraag ingediend voor de aanleg van 181 hectare WIS. In 2025 zijn in overleg met waterschap HDSR de vergunningsaanvragen ingediend en afgewikkeld en is de aanbesteding voorbereid. De bedoeling is om in deze polder in 2026 met de aanleg van de WIS te starten.

Afscheid van José van Miltenburg

Tijdens de Weidevogelstartavond in maart 2025 nam RVV afscheid van José van Miltenburg. José was vanaf de start, eind 2014, actief voor RVV en jarenlang de spil van ons collectief als algemeen coördinator. Daarbij ondersteunde ze het bestuur, leidde ze de werkorganisatie en coördineerde ze vele projecten. We gaan deze fijne collega enorm missen!

Project Kruidenrijk

In 2025 is RVV samen met de Utrechtse collectieven Eemland en Lopikerwaard gestart met het project Kruidenrijk. Binnen dit project werken we aan zowel inrichting van als kennisvergaring over extensief kruidenrijke graslanden.

Onder een goed kruidenrijk perceel wordt verstaan: een perceel met gebiedseigen kruiden en variatie in de vegetatie. RVV is al sinds de oprichting bezig met kruidenrijk grasland. In 2016 waren er pakketten afgesloten voor 182 hectare kruidenrijk grasland en extensief beheerd grasland. In 2025 was dit areaal gestegen naar een totaal van 357 hectare, een stijging van 96 procent. Hiervan is 51 hectare kruidenrijk grasland dat in ontwikkeling is. Wij merken dat er behoefte is aan kennis om het beheer en de inrichting van dit type grasland te optimaliseren. Want voor kruidenrijk grasland geldt dat het in stand houden ervan op veengrond (het dominante grondtype in ons werkgebied) een grote opgave is.

Kruidenrijk grasland is belangrijk voor de weidevogelpopulatie. Voedsel zoals grote insecten en schuilmogelijkheden zijn belangrijke factoren in de overlevingskansen

voor de weidevogelkuikens. Als collectief vinden we het ook daarom belangrijk onze deelnemers te ondersteunen om kwalitatief hoogwaardig kruidenrijk grasland te realiseren en te beheren.

In project Kruidenrijk richten wij ons niet alleen op weidevogelgebieden, maar werken we ook aan een ANLb-pakket voor extensief kruidenrijk grasland dat ook buiten deze gebieden kan worden gerealiseerd. Extensief kruidenrijk grasland heeft niet als hoofddoel productie, maar biodiversiteit. In het project gaan wij ons ook bezighouden met monitoring van de extensieve graslanden, en gaan wij samen met de deelnemers lerend behorend aan de slag. Het doel van dit project is niet alleen het vergaren van kennis over het behouden en beheren van kruidenrijk grasland op veen, maar ook de inrichting van extensieve kruidenrijk graslanden in ons werkgebied.

Monitoring

Om te meten wat de effecten zijn van onze beheerpakketten in het werkgebied, richt RVV zich sinds eind 2025 meer op monitoring van het door onze deelnemers uitgevoerde beheer. Vanuit BoerenNatuur Nederland wordt monitoring ook als belangrijk speerpunt gezien. Met monitoring kunnen wij het beheer bijsturen als het nodig is. Hierdoor kan het effect van de beheerpakketten vergroot worden en kunnen wij nog meer winst behalen voor flora en fauna. We zijn nu in de voorbereidende fase met het uitschrijven

van de monitoringsplannen die gaan zorgen dat er een simpel en allesomvattend monitoringsprotocol wordt opgezet. In 2026 gaan wij starten met de uitvoering van dit protocol. Het gaat hierbij om monitoring van kruidenrijk grasland, botanische waardevolle weideranden en ecologisch slootbeheer. Voor het weidevogelbeheer hebben wij als monitoring de BTS-tellingen (Bruto Territoriaal Succes) die jaarlijks uitgevoerd worden.

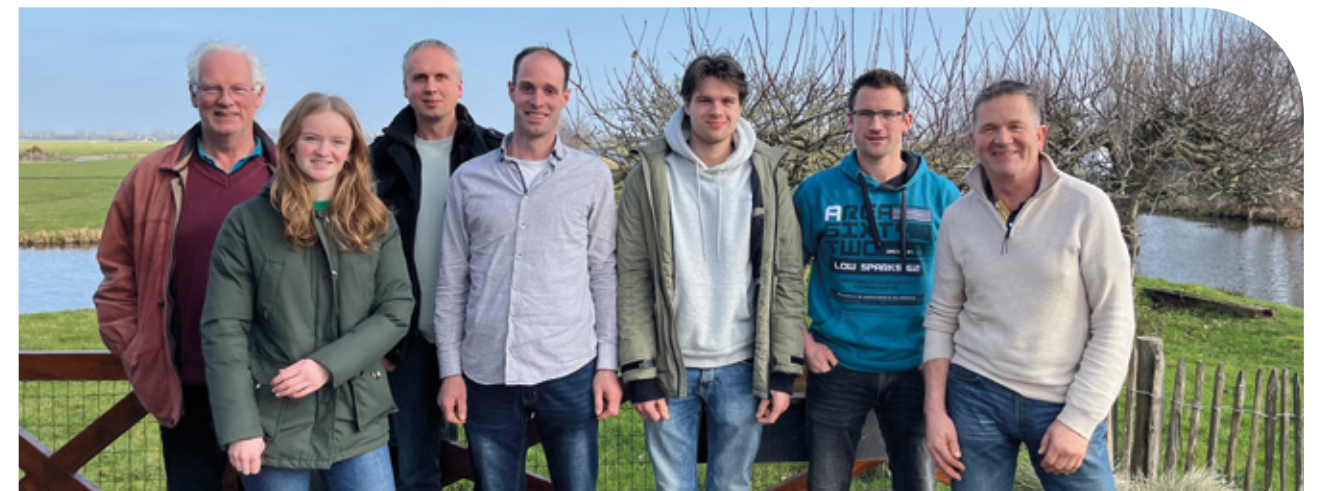
Organisatie

Het bestuur van RVV houdt toezicht op de uitvoering van het ANLb en de diverse projecten. Het bestuur stuurt op afstand. Het houdt de ontwikkelingen in het landelijk gebied in de gaten en houdt contact met diverse organisaties en partijen in het werkveld.

Het bestuur bestond in 2025 uit de volgende personen: Dick Gijsbert van der Horst (voorzitter), Koen Spruit (vicevoorzitter), Peter Ruitenburg (penningmeester) en de bestuursleden Arie van Zutphen en Mijke van der Laan. Op de ALV in november is daarnaast afscheid genomen van de bestuursleden Henk Jan Soede en Joost Lūken en is Bert Mens gekozen als nieuw bestuurslid. Giso Boele gaat als aspirant bestuurslid komend jaar ook met het bestuur meedraaien.

Al meer dan tien jaar is RVV een collectief van boeren en burgers, dat gezamenlijk uitvoering geeft aan het stelsel voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) en diverse projecten. Met aandacht voor een gezonde bodem, schoon water, het klimaat, biodiversiteit, weidevogels en ons karakteristieke landschap waar we trots op zijn.

De boer is de spil waar alles om draait. De werkorganisatie van RVV ondersteunt hen. Stille krachten op de achtergrond die veel werk verzetten en zichtbare mensen in het veld. Deelnemers, bestuur en werkorganisatie trekken samen op naar een duurzame natuurinclusieve landbouw.

Colofon

Samenstelling: René Faber, Leen Heemskerk, Carolien Kooiman, Bram Valé en Jesse Bakker

Eindredactie: Marian Kruijning

Vormgeving: Studio Campo | Woerden

Foto's: René Faber, Leen Heemskerk, Carolien Kooiman, Bernard Bedeker, Christophe Brochard, Aart Reitsma, Wouter Gerbscheid en Douwe Anne Verbrugge

Oplage: 100 stuks

Contact: www.rijnvechtenvenen.nl
kantoor@rijnvechtenvenen.nl

